

Koncernkontoret
Västra Götalandsregionen
2017-01-30

Miljöutredning

Koncernkontoret

Innehåll

Sammanfattning	3
1 Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Metodik	4
2 Organisationens förutsättningar	4
2.1 Att förstå organisationen och dess förutsättningar	4
2.2 Att förstå intressenters behov och förutsättningar	6
2.3 Miljöledningssystemets omfattning	7
3 Koncernkontorets miljöaspekter och deras miljöpåverkan	8
3.1 Inledning	8
3.2 Miljöaspekter	8
4 Identifiering av betydande miljöaspekter	9
4.1 Inledning	9
4.2 Utvärderingsmodell	9
4.3 Resultat av utvärderingen	9
5. Lagar och andra bindande krav	10
5.1 Orientering	10
5.2 Bindande krav	11

Sammanfattning

Denna utredning beskriver nuläget för miljöarbetet på Koncernkontoret. Vilken typ av verksamhet Koncernkontoret är, och hur miljöarbetet sett ut tillbaka i tiden. Här beskrivs också rutiner, arbetsätt, etc som inte direkt är en del av miljöledningssystemet men som styr hur exempelvis kommunikation av miljöarbetet ska göras. Utredningen innehåller också Koncernkontorets miljöaspekter och en rapport av hur de betydande miljöaspekterna har tagits fram.

Utredningen är en produkt av projektet *Framtagande av miljöledningssystem för Koncernkontoret* och har utarbetats av projektledare, Jonna Bjuhr Männer. Material till rapporten har hela projektgruppen stått för.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Förvaltningsledningen har gett i uppdrag till miljöavdelningen, koncernstab regional utveckling att, med hjälp av en projektgrupp och extern konsult, utarbeta ett miljöledningssystem för Koncernkontoret samt ta fram ett förslag på hur detta arbete kan organiseras. Projektet pågår under hösten 2016 och ska slutredovisas i februari 2017. Miljöutredning är en del av detta arbete och har tagits fram av Jonna Bjuhr Männer i samarbete med projektgruppen.

I miljöutredningen kartläggs och utvärderas Koncernkontorets miljöpåverkan. Avsikten är att utredningen ska vara till nytta i det fortsatta miljöarbetet. I första hand ska resultaten användas som underlag i arbetet med att utarbeta och införa ett miljöledningssystem enligt ISO 14001. Därutöver ska resultaten kunna användas som utgångspunkt vid framtagande av miljömål och handlingsplan för miljöarbetet.

1.2 Metodik

Miljöutredningen behandlar följande huvudområden:

- organisationens förutsättningar
- krav enligt lagar och föreskrifter
- identifiering av betydande miljöaspekter
- granskning av befintliga miljöledningsrutiner

Miljöutredningen innehåller en systematisk granskning av verksamhetens miljöpåverkan utifrån olika utgångspunkter. Bedömningen grundas på genomgång av tillgänglig dokumentation och intervjuer med nyckelpersoner. Verksamhetens miljöaspekter har systematiserats i en förteckning. Med hjälp av en utvärderingsmodell har därefter värdering gjorts av vilka miljöaspekter som har eller kan ha en betydande miljöpåverkan. Dessa så kallade betydande miljöaspekter måste på olika sätt beaktas i miljöarbetet för att kraven enligt ISO 14001 ska uppfyllas.

2 Organisationens förutsättningar

2.1 Att förstå organisationen och dess förutsättningar

Västra Götalandsregionen

Den 1 januari 1999 bildades Västra Götalandsregionen. Det innebar att Landstinget i Älvsborg, Bohuslandstinget, Landstinget Skaraborg och sjukvårdsverksamheten i Göteborgs kommun slogs samman till en enhet. Men utöver att sköta landstingens traditionella sjukvårdsverksamhet, blev Västra Götalandsregionen också på försök ett regionalt självstyrelseorgan, som tog över länsstyrelsens ansvar för utvecklingen i Västra Götaland. I början av 2009 lämnade regeringen besked om att Västra Götalandsregionen får sitt regionala utvecklingsuppdrag permanentat, från och med 2011.

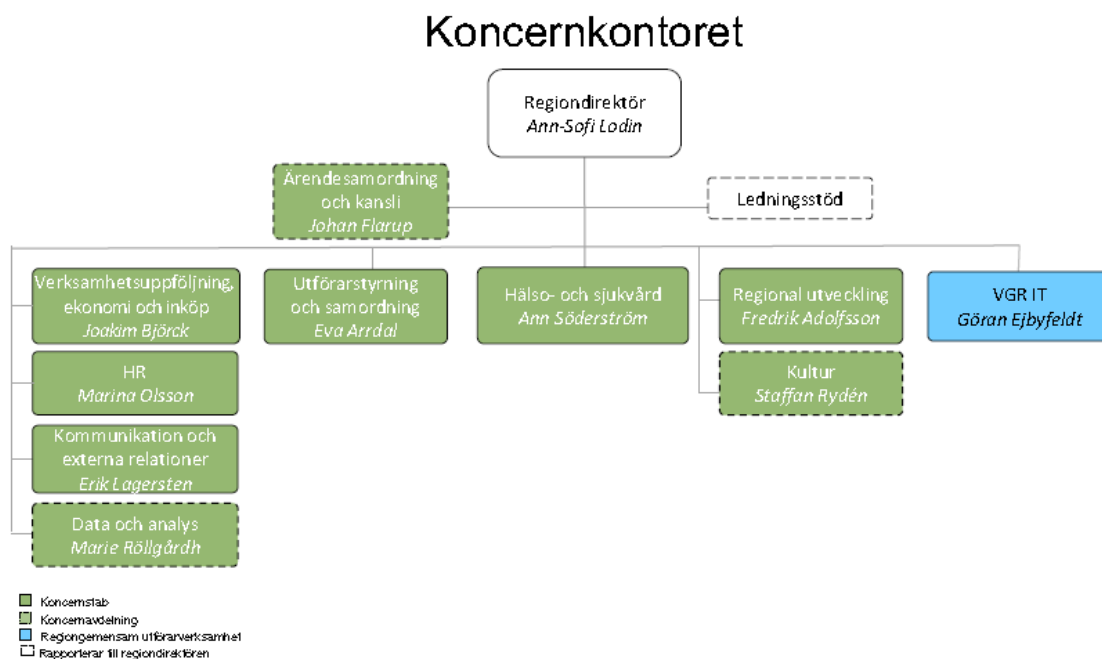
Regionfullmäktige är det högsta beslutande organet i Västra Götalandsregionen. De 149 ledamöterna väljs av invånarna i Västra Götaland. Regionfullmäktige tillsätter de styrelser och nämnder som utöver regionstyrelsen behövs för att fullgöra Västra Götalandsregionens uppgifter. Regionfullmäktige beslutar även i ärenden av principiell beskaffenhet eller av större vikt, exempelvis mål och riktlinjer för verksamheten, budget och andra styrande dokument. I regionstyrelsen finns 15 heltidsarvoderade ledamöter, 8 regionråd och 7 oppositionsråd. Regionstyrelsen utses av regionfullmäktige. Regionstyrelsen förbereder de frågor som ska tas upp i regionfullmäktige. Regionstyrelsen har även uppsiktsplikt över nämnder och styrelser och vakar över att Västra Götalandsregionen fullgör sina åligganden inom olika verksamheter. Regionstyrelsen har också ett övergripande samordningsansvar för Västra Götalandsregionens samlade verksamhet.

Koncernkontoret

Bildandet av Koncernkontoret 2015 innebar en sammanslagning av åtta centrala förvaltningar till ett gemensamt Koncernkontor som ger tjänstemannastöd till regionfullmäktige och 13 nämnder/ styrelser/kommittéer samt beredningar och utskott till dessa. Koncernkontoret arbetar på uppdrag av Västra Götalandsregionens förtroendevalda, dels koncernövergripande och dels med direkt förvaltningsstöd för ett antal politiska organ¹.

Staber och avdelningar

Koncernkontoret består av sex koncernstaber, tre koncernavdelningar samt VGR IT. Koncernkontoret hade i augusti 2016 totalt 1 507 anställda. Av antalet anställda finns 758 inom Koncernkontoret exklusive utförarverksamhet, 567 inom VGR IT och 182 inom regiongemensam utförarverksamhet.

¹ Regionfullmäktige, regionstyrelsen, hälso- och sjukvårdsstyrelsen, fem hälso- och sjukvårdsnämnder, regionutvecklingsnämnden, miljönämnden, kulturnämnden, kollektivtrafiknämnden, kommittén för rättsfrågor, folkhälsokommittén samt beredningar/utskott till dessa.

Arbetsformerna gällande miljöarbetet i de tidigare förvaltningarna, vilka sedan 2015 ingår i Koncernkontoret har varierat. Hälso- och sjukvårdsnämndernas kansli, miljösekretariatet och VGR IT har haft miljöledningssystem medan kultursekretariatet och regionutvecklingssekretariatet delvis förberett sig för miljödiplomering innan omorganisationen av centrala kanslifunktioner annonserades och man valde att invänta resultatet av denna. Enligt Västra Götalandsregionens miljöredovisning 2014 så fanns det totalt 14 utsedda miljöombud eller kontaktpersoner gällande miljöarbetet utsedda inom de förvaltningar som sedan blivit Koncernkontoret.

Befintligt avvikelshanteringssystem

Från 1 januari 2017 ska alla medarbetare inom Koncernkontoret rapportera avvikelser i Med Control PRO. Detta verktyg används inte enbart för avvikelser kopplade till miljö utan gäller alla typer av avvikelser inom Koncernkontoret. Rapportering av avvikelser har många fördelar, till exempel högre kvalitet, förbättrad arbetsmiljö, nöjdare medarbetare, minskad miljöpåverkan och effektivare arbetssätt. Målet är att skapa en trygg och säker arbetsmiljö för alla medarbetare.

Kommunikation inom Koncernkontoret

Internkommunikationen är ett grundläggande redskap för att skapa effektivitet inom Koncernkontoret. Förvaltningsledningen har beslutat om principer för ledningskommunikation och rekommenderade kommunikationskanaler² att använda sig av i vårt dagliga arbete. Dessa principer gäller även vid kommunikation av miljöarbete och miljöfrågor.

Miljökrav vid upphandling och inköp

Koncerninköp som är den verksamhet inom Koncernkontoret som upphandlar produkter och tjänster för hela Västra Götalandsregionen har en inarbetad modell för att alltid få med miljö- och hållbarhetskrav i alla upphandlingar. I de upphandlingar som utpekats som miljöprioriterade ställs alltid mer långtgående miljökrav. Västra Götalandsregionens inköspolicy³ talar också om vikten av ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet vid alla inköp.

Beredskap och agerande vid nödlägen

Västra Götalandsregionen har ett gediget Säkerhetsarbete som inkluderar beredskap och agerande vid nödlägen för Koncernkontoret. Det finns ett säkerhetsledningssystem som gäller hela regionen samt en säkerhetspolicy⁴.

2.2 Att förstå intressenters behov och förutsättningar

Koncernkontorets uppdrag är att ge ett samordnat, effektivt och kraftfullt stöd till ägare, beställare och utförare genom att:

² Principer för ledningskommunikation och rekommenderade kommunikationskanaler, Diarienummer RS 2016-05790 (<http://intra.vgregion.se/sv/Koncernkontoret/Ledning/Internkommunikation/>)

³ Policy Inköp, Diarienummer: RS-2016-03129 (<http://intra.vgregion.se/sv/Insidan/inkop/Om-Inkop/>)

⁴ Säkerhetspolicy för Västra Götalandsregionen, Diarienummer RS 129-2015 (<http://intra.vgregion.se/sv/Insidan/amnesomraden/Krisberedskap-och-sakerhet/Sakerhet/>)

- proaktivt, strategiskt och i samverkan, arbeta för Västra Götalands och Västra Götalandsregionens utveckling
- utveckla det övergripande systemet för hälso- och sjukvård och regional utveckling
- analysera, föreslå åtgärder och skapa förutsättningar för att nå en verksamhet i balans
- vara ett professionellt stöd till förvaltnings- och bolagsledningar och driva gemensamma samordningsfrågor
- stödja regionstyrelsen i uppsikten över Västra Götalandsregionens samlade verksamhet och utöva ägarstyrning.

Kommunikation med intressenter

Västra Götalandsregionen omfattas av förvaltningslagen⁵ som tydligt styr organisationens ansvar att möta och besvara allmänhetens och andra externa intressenters frågor. Både inkomna frågor och svar ska även arkiveras enligt arkivlagen. Detta är system som Västra Götalandsregionen har för alla verksamhetsområden och inte enbart för miljöarbetet.

Regionstyrelsen är nämnd för förvaltningen Koncernkontoret. Deras årsredovisning omfattar redovisning av de mål och uppdrag som regionfullmäktige gett regionstyrelsen däribland miljöarbetet samt uppföljning av verksamhet, ekonomi och personal.

2.3 Miljöledningssystemets omfattning

Miljöledningssystemet avser Koncernkontorets verksamheter och de beslut som förvaltningschefen tillika regiondirektören har rådighet över. Koncernkontoret ska vara ett professionellt stöd till förvaltnings- och bolagsledningar och driva gemensamma samordningsfrågor.

I arbetet med miljöledningssystemet har projektgruppen identifierat två nivåer i Koncernkontorets arbete sett utifrån miljöperspektiv. Dels framtagandet av tjänsteutlåtanden och andra typer av beslutsunderlag (indirekt miljöpåverkan). Dels aktiviteter i arbetet med att verkställa politiska eller tjänstemannabeslut (direkt miljöpåverkan). Det handlar alltså om vilka beslut tjänstemännen inom Koncernkontoret föreslår att politiken, men också förvaltningsledningen, ska ta och vilka miljökonsekvenser dessa får. Till exempel kollektivtrafikens budgetförslag, utkast till ny inköspolicy eller förslag till hur ledningssystem för regionen kan utvecklas. Men också om vilka aktiviteter som tjänstemännen inom Koncernkontoret själva utför och dess miljöpåverkan, som till exempel tjänsteresor, elförbrukning och inköp av olika slag etc.

I arbetet med framtagande av miljöledningssystem för Koncernkontoret har det tydligt framkommit att det är viktigt att arbeta på samtliga nivåer. Samtidigt finns redan den regionala miljöplanen och andra styrande dokument som VG2020 och budgeten som alla innehåller åtaganden inom miljö och hållbar utveckling. Här blir det viktigt att inte miljöledningssystemet för Koncernkontoret blir ett dubbelarbete och att vi tydligt skiljer på

⁵ Förvaltningslagen (1986:223) 4 § Myndigheternas serviceskyldighet

vad som redan följs upp och rapporteras på regional nivå. Miljöledningssystemet för Koncernkontoret kommer därför först och främst att omfatta de aktiviteter som tjänstepersonerna inom Koncernkontoret själva utför.

En betydande miljöaspekt som identifierats under framtagandet av miljöledningssystemet är vilka beslut som Koncernkontorets medarbetare lägger fram till politiken och tjänstemannaledningen. Detta är en fråga som Koncernkontoret är väl medveten om. Till exempel finns skrivningar om vilka perspektiv som ska tas i beaktning vid utarbetande av tjänsteutlåtanden eller beslutsunderlag i Ärendehandboken⁶.

3 Koncernkontorets miljöaspekter och deras miljöpåverkan

3.1 Inledning

Direkt miljöpåverkan

Koncernkontorets verksamhet är av administrativ karaktär och består till största delen av kontorsarbete med förbrukning av energi till lokaler och datorer med mera, daglig vattenförbrukning, användande av diverse förbrukningsmaterial samt personalens resor till och från olika möten/aktiviteter som exempel på direkt miljöpåverkande aktiviteter. I Koncernkontoret ingår även VGR IT som har serverhallar och personal som arbetar med it service största delen av sin arbetstid. I verksamheten uppstår också en hel del avfall som måste hanteras på ett miljöriktigt och laguppfyllande sätt. Koncernkontoret följer de policys och de centrala avtal som finns för inköp inom Västra Götalandsregionen.

Indirekt miljöpåverkan

En viktig del i Koncernkontorets arbete är att bereda beslutsunderlag till region övergripande, politiska organ. Vilka beslut som tas utifrån lämnade underlag från Koncernkontorets tjänstepersoner kan ha stor indirekt miljöpåverkan. Det samma gäller yttranden i olika sammanhang och remissvar som Koncernkontorets tjänstepersoner bereder.

3.2 Miljöaspekter

Under framtagande av ett miljöledningssystem för Koncernkontoret har projektgruppen identifierat verksamhetens miljöpåverkan utifrån ett antal områden, se Miljöaspektlistan för Koncernkontoret.

Följande miljöaspekter identifierades:

- Energiförbrukning
- Vattenförbrukning
- Förbrukningsmaterial
- Elektronikprodukter

⁶ Ärendehandboken, (<http://intra.vgregion.se/sv/Insidan/amnesomraden/Arendehantering/Arendehandbok/>)

- Möbler och inredning
- Livsmedel
- Transporter
- Toner
- Handsprit
- Sortering av avfall
- Farligt avfall
- Engångsprodukter/ökande avfallsmängder
- Förslag till beslut/utlåtanden till politikerna

4 Identifiering av betydande miljöaspekter

4.1 Inledning

De miljöaspekter som har identifierats i denna rapport, har också bedömts och värderats för att klargöra vilka aspekter som medför eller kan medföra betydande miljöpåverkan. Dessa är verksamhetens betydande miljöaspekter och ska enligt kraven i ISO 14001 beaktas vid fastställande av policy⁷, miljömål, behov av verksamhetsstyrning, utbildningsbehov, övervakning och mätning med mera.

4.2 Utvärderingsmodell

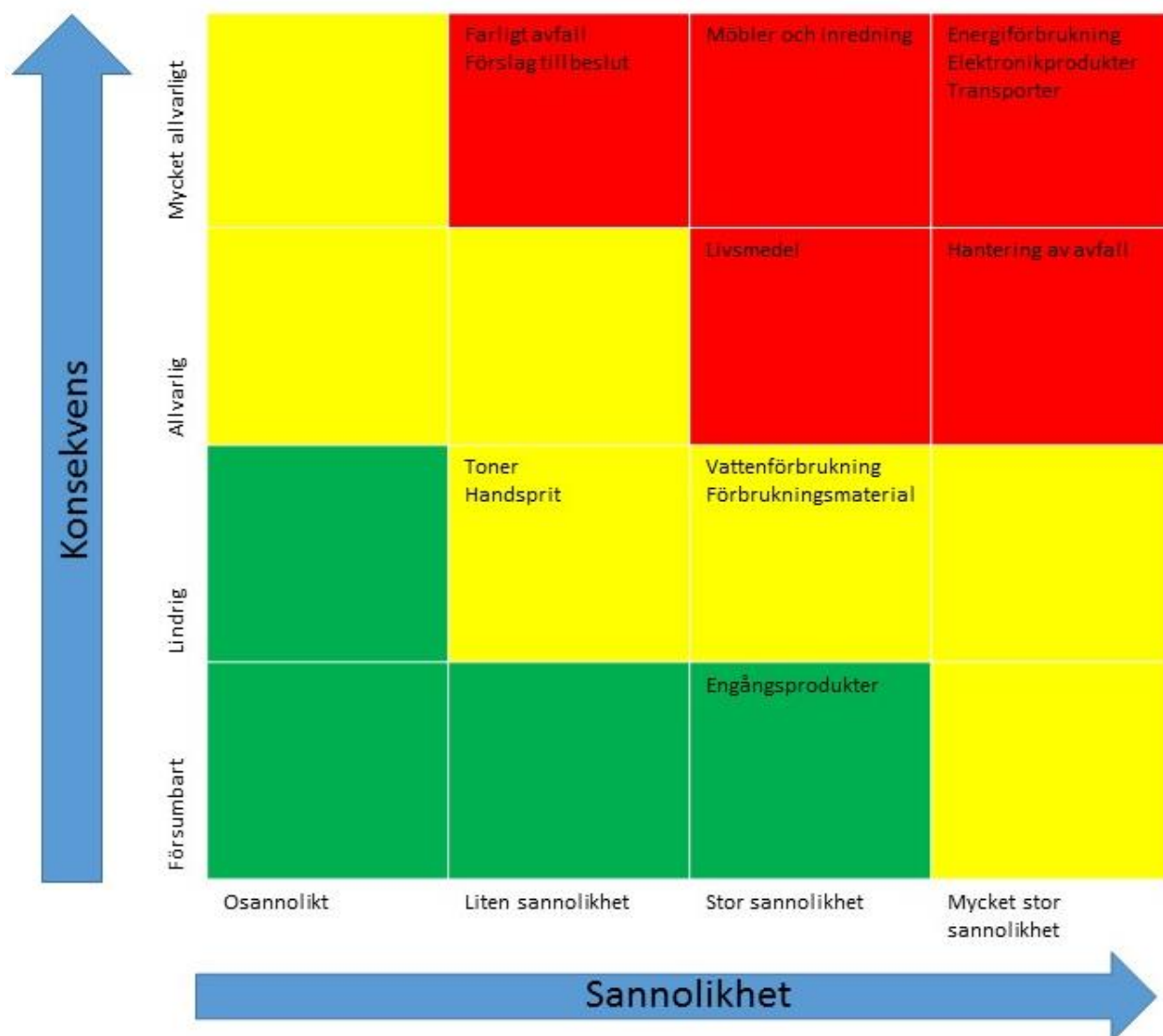
Västra Götalandsregionens riskanalysmodell 2.0 användes som utvärderingsmodell. Denna riskanalysmodell nyttjas även av säkerhet, intern kontroll med flera. Bedömningen gjordes av projektgruppen och har därefter förankrats med förvaltningsberedningen.

4.3 Resultat av utvärderingen

Koncernkontorets betydande miljöaspekter enligt riskanalysmodellen är:

1. Energiförbrukning
2. Elektronikprodukter
3. Transporter
4. Möbler och inredning
5. Livsmedel
6. Hantering av avfall
7. Farligt avfall
8. Förslag till beslut

⁷ För Västra Götalandsregionen finns redan en fastställd miljöpolicy som också gäller Koncernkontoret. Koncernkontoret ska således inte anta någon egen miljöpolicy utan leva efter den regionövergripande miljöpolicyen.

5. Lagar och andra bindande krav

5.1 Orientering

Riksdagen är landets lagstiftande församling. Alla lagar publiceras i Svensk författningssamling, SFS. Förordningar som utfärdats av EU gäller som svensk lag. Därutöver utfärdas inom EU så kallade direktiv som innehåller krav inom olika områden. Direktivkraven måste inom viss tid införas i medlemsländernas lagstiftning.

Riksdagen överlåter ofta åt regeringen att meddela närmare föreskrifter om hur vissa lagregler ska tillämpas. Dessa föreskrifter kallas förordningar och publiceras liksom lagarna i Svensk författningssamling.

Regeringen har i sin tur ofta möjlighet att delegera uppgiften att utfärda tillämpningsföreskrifter och följdföreskrifter till centrala myndigheter såsom Naturvårdsverket och Kemikalieinspektionen. De regler som myndigheterna utfärdar är bindande och de publiceras i respektive myndighets egen författningssamling, till exempel

Kemikalieinspektions författningssamling, KIFS. Därutöver ger myndigheterna ut tillämpningsanvisningar av olika slag som inte är bindande men i regel har en så stark normgivande verkan att de i praktiken kan vara svåra att bortse från.

Den centrala miljölagstiftningen finns samlad i miljöbalken som trädde i kraft den 1 januari 1999. Till miljöbalken hör ett stort antal förordningar avseende olika områden såsom kemikaliehantering, avfall, egenkontroll och mycket annat.

I tillägg till de nationella lagar och förordningar som kan beröra verksamheten finns kommunala föreskrifter som kan variera mellan olika kommuner där Västra Götalandsregionen och Koncernkontoret bedriver sin verksamhet.

Andra bindande krav kan vara olika överenskommelser som Västra Götalandsregionen förbundit sig till, egna styrdokument som den regionala utvecklingsstrategin VG2020 och externa tredjepartskrav där VGR beslutat att leva upp till en viss certifiering eller standard. Exempelvis FairTrade region och Kravmärkt restaurang.

5.2 Bindande krav

I ISO 14001 finns krav på att verksamheten ska ha rutiner för att identifiera och ha tillgång till lagkrav och andra krav som verksamheten berörs av och som är tillämpliga på miljöaspekterna. Parallellt med framtagandet av ett miljöledningssystem för Koncernkontoret har ett nytt avtal för lagbevakningstjänster på miljöområdet tecknats. Västra Götalandsregionen köper denna tjänst och de förvaltningar som vill är med och delfinansierar denna tjänst mot att de får ta del av uppdaterad och gällande lista över lagar och andra krav.

Koncernkontoret berörs av den lagförteckning som är framtagen för administrativa enheter, kulturverksamheter och skolor och kommer därmed att utnyttja denna tjänst. Det har även tagits fram en rutin som beskriver hur Koncernkontoret ska identifiera, bevaka och regelbundet utvärdera att verksamheten följer lagar och andra krav⁸. Koncernkontorets lagförteckning ska också kompletteras med andra bindande krav utöver lagkrav. Detta ska göras av miljöstrategen årligen.

⁸ 6.1.3 Rutin för lagar och bindande krav

2017-01-30

Dokumentnamn: Miljöutredning, Koncernkontoret

Diarienummer: RS 2017-01627

Beslutad av: Regiondirektören

Kontaktperson: Jonna Bjuhr Männer, Koncernkontoret, Miljöavdelningen